

- NAD-NYTT -

NAD HAR EVALUERATS

Evalueringen av NAD har slutförts och evalueringsrapporterna har diskuterats i NAD. Evalueringen bestod för det första av en kvalitativ värdering av den forskning som NAD varit involverad i. Amedeo Cottino från Turins universitet och Flemming Balvig från Köpenhamns universitet skrev var sin rapport om NAD:s elva senaste publikationer. För det andra evaluerades NAD:s verksamhet ur ett forskningspolitiskt perspektiv och för det tredje utifrån dess roll i nordiskt samarbete om alkohol- och drogfrågor generellt. Den andra och tredje delen utfördes av Liv Langfeldt vid det norska Utredningsinstitutet för forskning og høyere utdanning.

Utredningsinstitutets evalueringsrapport bygger på en postenkät omfattande 214 personer som någon gång under de senaste fem åren haft kontakt med NAD – som skribenter, seminariedeltagare och motsvarande – och på intervjuer med 12 centrala aktörer. I rapporten redovisas resultaten från enkäten och intervjuerna i tillägg till att NAD:s verksamhet presenteras utgående från dess stadgar, mötesprotokoll, budgetsiffror m.m.

I utredningsinstitutets rapport problematiseras till en början det faktum att informationen i huvudsak bygger på avnämare, brukare, som sannolikt har intressen i NAD. I rapporten konstateras att detta kan vara en svaghet men att det samtidigt vore svårt att finna personer som har ingående kunskaper om evalueringsobjektet, NAD, men samtidigt inga intressen i det. Postenkäten sändes till 310 personer och besvarades av 214, vilket gav en svarsprocent på nästan 70. Detta är en hög svarsprocent och kan i sig sägas uttrycka ett positivt omdöme om NAD. I rapporten konstateras också att evalueringens styrka är att information har insamlats från ett brett spektrum av brukargrupper och att man i analysen av svaren

beaktat vilken anknytning respondenten har haft till NAD.

I rapporten kan man dessutom bland annat finna följande:

- norska brukare har allra ivrigast svarat på enkäten (ca 80 %), därefter kommer danskarna (ca 70 %) medan de övrigas svarsprocent är 63–64 %;

- generellt uttrycks ett positivt omdöme om NAD, man anser att NAD behövs, NAD ses i huvudsak som ett komplement till nationell forskning;

- NAD har i första hand fungerat som kontaktnätverk mellan forskare i olika nordiska länder och mellan forskare och personer med andra huvudarbetsuppgifter (administration, behandling, upplysning);

- seminarierna och forskarkonferenserna upplevs som innehållsrikt goda och givande;

- NAD:s roll som finansierare upplevs av enskilda forskare som mindre betydelsefull med undantag av isländare och danskar;

- finnarna har mer än andra deltagit i NAD:s projekt;

- information om NAD har man fått via NAD:s egna publikationer och Nordisk Alkoholtidskrift (NAT) men en del saknar NAD:s eget nyhetsbrev, som man anser var lättare tillgängligt även för sådana som inte regelbundet följer med rusmedelsfrågor och -forskning;

- forskare och andra brukare av forskning använder olika kunskapskällor i olika utsträckning. För forskarna kommer NAD-publikationerna på fjärde plats, efter internationella och nationella källor samt muntlig information av kolleger. Nationell forskning, muntlig information från kolleger samt NAD-publikationerna, i den här ordningen, hör till de viktigaste kunskapskällorna för icke-forskarna;

- arbetsdelningen mellan NAD och andra nordiska organ anses vara klar och därmed oproblematiserad och i evalueringen konstateras också att det inte finns grund för att hävda att andra or-

ganisationsformer vore kostnadseffektivare än den NAD har;

- NAD:s styrelse uppmanas överväga om det skulle finnas effektivare sätt att nå ut till andra potentiella brukargrupper än forskare.

Amedeo Cottino och Flemming Balvig reflekterar i var sin evalueringsrapport över vilka tematiska, metodiska och teoretiska val NAD:s publikationer vittnar om. Ur deras rapporter framgår bland annat följande:

Sammanlagt omfattar textmassan ca 2 000 sidor skrivna och utgivna under fem år, författade och redigerade av totalt 125 personer. De flesta av dessa kommer från Norden, könsfördelningen är relativt jämn, isländarna och danskarna är inte tillräckligt väl företrädade.

Majoriteten av skribenterna representerar samhällsvetenskap i vid mening. Ytterligare bidrag efterlyses från humanistiska vetenskaper i allmänhet, samt kriminologi, statslära och ekonomi. Narkotikaforskningen är underprioriterad.

Publikationernas inramning, deras utseende liksom även de substantiella förorden och sammanfattningarna får höga poäng.

Ibland verkar det som om NAD:s publikationer eller enskilda artiklar i dem skulle vara alltför pragmatiska, utarbetade på alltför trygg grund utan stora utblickar, utan högt uppskrivade ambitioner. Cottino önskar sig mera teori, Balvig ett mera analytiskt utnyttjande av de nordiska erfarenheterna, mera vägade lösningar.

Tyngdpunkterna, angreppssätten och kvaliteten varierar från publikation till publikation, från en artikel till en annan. Kan man kräva synteser och kontinuitet från publikation till publikation frågar sig evaluerarna.

Detta frågade sig också NAD:s styrelse: går det att upprätthålla både ett aktivt kontaktnätverk, ha ett brett intresseområde och ta upp varierande frågor

av intresse för varierande delar av nätverket och samtidigt producera skarp-sinniga synteser och göra upptäcktsfärder i teoriernas okända världar?

Läs evalueringsrapporterna och bedöm själv! Rapporterna kommer att ges ut av Nordiska ministerrådet och skickas automatiskt till alla som blev ombedda att svara på Liv Langfeldts enkät. Rapporterna kan beställas från NAD:s sekretariat.

KOMMANDE MÖTEN OCH SEMINARIER

Fællesskabets lægemiddellovgivning

Nordisk samarbejde og europæisk harmonisering

Siden etableringen i 1975 har Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN) arbejdet for en harmonisering af lovgivning og administrativ praksis på lægemiddeldområdet i Norden. Arbejdet har resulteret i udarbejdelse af nordiske retningslinjer på adskillige områder inden for lægemiddelkontrollen, blandt andet vedrørende mærkning, evalueringsrapporter og registreringsansøgninger for radioaktive lægemidler.

Samarbejdet har imidlertid også været præget af konflikter. Et eksempel herpå er forsøget med at etablere et nordisk registreringssamarbejde. Fra dansk side blev medlemsskabet af EF fremhævet som en af de væsentligste hindringer. For det første bedømtes mulighederne for at Danmark overhovedet kunne indgå en formel aftale om fællesnordisk specialitetsregistrering som ringe. For det andet blev det antaget, at en aftale om harmonisering af lovgivning og administrative regler forudsatte overensstemmelse med EF-reglerne. Skulle der etableres et mere integreret nordisk samarbejde, måtte dette altså baseres på EF-systemet. De danske erfaringer hermed præsenteredes blandt andet således, at EF-Kommissionens holdning i højere grad er bestemt af hensynet til de økonomiske spørgsmål end af hensynet til den offentlige sundhed. Dette var en hold-

ning, som stod i stik modsætning til de øvrige nordiske landes lægemiddelpolitik.

Det nordiske samarbejde er imidlertid i de senere år i stadig højere grad blevet indrettet på at følge udviklingen inden for EF med henblik på at sikre Norden plads og indflydelse i den aktuelle, hastige integrationsproces i Vesteuropa. I Nordisk Råds redegørelse for det nordiske samarbejde (NORD 1989: 21, 22) konstateres det "... at det nordiske samarbejdsapparat ved udgangen af 1988 er blevet bragt i en form, så det kan anvendes af regeringerne som et instrument i den vesteuropæiske integrationsproces."

NLN fik i 1990 udvidet sit mandat, således at nævnet i sit arbejde blandt andet skal tage hensyn til udviklingen i andre internationale organer, fremme nordiske synspunkter i et internationalt perspektiv samt arbejde for en øget international harmonisering på lægemiddeldområdet.

Målsætningerne for det nordiske samarbejde inden for rammerne af NLN har således allerede i flere år været direkte rettet mod en harmonisering med fællesskabets regler på lægemiddeldområdet. Harmoniseringen har imidlertid alene haft karakter af fastsættelse af nordiske retningslinjer, som er udarbejdet af NLN i samarbejde med myndighederne i de nordiske lande.

Heroverfor står den europæiske harmonisering, som fremmes ved udstedelsen af bindende regler. Finland, Island, Norge og Sverige er nu en del af Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS), hvilket betyder at landene har påtaget sig forpligtelser til at bringe den nationale lovgivning i overensstemmelse med Fællesskabsreglerne inden for de områder, der er omfattet af EØS-aftalen. Endvidere vil der ske en fuld integrering i det fællesskabsretlige system ved et eventuelt medlemsskab af Den Europæiske Union.

Paradoksalt nok ser det nu ud til, at det der oprindeligt udgjorde en af de væsentligste hindringer for en egentlig harmonisering af de nordiske lovgivninger, det vil sige den europæiske integration (af Danmark), faktisk er det der i dag gør det muligt at opnå ensartede

regler for den nordiske lægemiddelkontrol.

I rapporten "Fællesskabets lægemiddellovgivning" skriver Diana Søe om den europæiske integrations betydning for de nordiske lægemiddellovgivninger.

Der tages udgangspunkt i den Fællesskabsretlige harmonisering på lægemiddeldområdet. Begrundelsen og formålet med harmoniseringen beskrives, og den fællesskabsretlige lovgivning gennemgås i hovedtræk. Bestræbelserne har primært været rettet mod en harmonisering af administrative procedurer for godkendelse af lægemidler samt en standardisering af de medicinske principper og kriterier, som skal ligge til grund for disse godkendelsesbeslutninger. Derudover har man med henblik på at fremme et rationelt brug af lægemidler harmoniseret regler vedrørende engrosforhandling, klassificering af lægemidler samt etikettering og indlægssedler.

Herefter rettes opmærksomheden mod de harmoniseringstiltag, der er omfattet af EØS-aftalen. For det første præsenteres hvilke væsentlige ændringer harmoniseringen har medført for lægemiddellovgivningerne i Finland, Norge og Sverige. Derefter gøres der et forsøg på at vurdere, hvorvidt formålet med lovgivningerne har ændret karakter, idet vægningen af interesser og de hermed tilknyttede hensyn, f.eks. forholdet mellem hensynet til den frie omsætning og distribution af lægemidler og hensynet til den offentlige sundhed, eller hensynet til medicinalindustrien over for hensynet til forbrugerne (læger, patienter, sygehuse), har forrykket sig. Et særligt centralt spørgsmål er naturligvis, hvorvidt der på grund af integreringen kan siges at være sket en styrkelse eller en svækkelse af kontrolmulighederne for eksempel på grund af at lettelsen af adgangen til de nationale markeder bevirker færre kontrolmuligheder eller lavere standarder end hidtil i nordisk lovgivning.

Anvendelsesområdet for Fællesskabets lægemiddellovgivning er meget bredt, men rapporten behandler alene reguleringen vedrørende såkaldt humanmedicin. Dette begreb omfatter blandt andet lægemidler indeholdende

psykotrope og narkotiske stoffer, og så fremt der gøres et forsøg på at definere disse i Fællesskabslovgivningen, sker det med henvisning til internationale konventioner (UN Single Convention on Narcotic Drugs, 1961 og UN Convention on Psychotropic Substances, 1971).

For en stor del af disse lægemidlers vedkommende frembyder anvendelsen imidlertid særlige problemer i form af risiko for skadevirkninger/bivirkninger på grund af deres afhængighedsskabende egenskaber samt faren for misbrug. Dette er begrundelsen for, at de nationale lovgivninger indeholder visse skærper i forhold til den almindelige lægemiddellovgivnings kontrolforanstaltninger, og denne mere restriktive regulering har forrang frem for lægemiddellovgivningerne. Disse nationale regler bygger i vid udstrækning på de ovennævnte FN-konventioner, som indeholder detaljerede bestemmelser om den internationale samhandel med stofferne, om hvordan dyrkning og fremstilling skal ske i de producerende lande, samt giver anvisninger for hvordan den nationale lovgivning skal indrettes for at sikre mod illegal omsætning og narkotikamisbrug.

Med undtagelse af et enkelt tilfælde indeholder Fællesskabslovgivningen ikke noget forbehold, som giver mulighed for at opretholde strengere nationale bestemmelser. Dette må tolkes på den måde, at reguleringen af denne gruppe af lægemidler, for så vidt angår den *legale* anvendelse heraf (det vil primært sige i medicinsk øjemed), generelt er underlagt den almindelige lægemiddelkontrol, således som denne udformes i henhold til Fællesskabslovgivningen. Her skal det dog straks anføres, at en af de vigtigste kontrolforanstaltninger i forbindelse med disse lægemidler er reguleringen af lægernes ret til ordination, og dette er et område, som (endnu) ikke omfattes af Fællesskabets lægemiddelregulering.

Det er denne lovgivning og dens betydning for de nordiske lægemiddellovgivninger, som undersøges i rapporten "Fællesskabets lægemiddellovgivning". Rapporten indeholder således tillige en beskrivelse af, hvorledes den *almindelige lægemiddelkontrol* af læge-

midler indeholdende psykotrope og narkotiske stoffer vil foregå i fremtiden.

I begyndelsen af 1995 afholder NAD et møde med henblik på at belyse forskellige aspekter af den nordiske og den europæiske lægemiddelkontrol, specielt vedrørende afhængighedsfremkaldende lægemidler, og rapporten vil derefter blive publiceret i sammenhæng med de hér fremkomne indlæg. Interesserede kan henvende sig til Diana Søe på NAD.

Nordisk forskarkurs

Nordisk forskarutbildningsakademi (NorFA) har anslået medel å NAD og Nordisk Samarbetsråd för Kriminologi (NSfK) för att arrangera en nordisk forskarkurs kring temat "Social order, social problems, social change in a comparative perspective". Kursen, som äger rum 17-23.11. 1995 i Finland, är planerad för 32 doktorander eller yngre forskare och leds av Hildigunnur Olafsdóttir (IS) och Jussi Simpura (FIN). Sex platser reserveras för deltagare från Estland, Lettland och Litauen. Det baltiska inslaget innebär att kursspråket är engelska.

Kursens mål är att belysa teoretiska, metodologiska och praktisk-analytiska problem i jämförande undersökningar. På kursen utnyttjas erfarenheter av nordiska och internationella komparativa projekt. Det samarbete som Norden utvecklat med de baltiska länderna kommer också att brukas.

Bland planerade teman kan nämnas:

- nationsbyggande och nationell identitet,
- dilemmat med olika slag av stater och civila samhällen i komparativa undersökningar,
- klassikernas betydelse för komparativa studier, och vice versa: komparativitetens betydelse för teoribygge,
- kvalitativa och kvantitativa metoder och forskningsdesigner.

Närmare upplysningar erhålles av NAD:s sekretariat (+358-0-694 8082 eller +358-694 9572) eller NSfK:s sekretariat (+47-22-850 124. Från och med den 1 januari 1995: + 354-1-694 000) samt senare via NorFA:s katalog över fors-

karkurser och de olika universitetens olika informationsblad. Anmälningstiden utgår 31.5.1995.

Nordiska folkhälsoveckan

NAD medverkar i Nordiska folkhälsoveckan den 11-16 juni 1995 i Göteborg genom att arrangera två sessioner. Den ena handlar om alkoholforskning, den andra om narkotikaforskning. I den första sessionen behandlas betydelsen av samhällspolitiska åtgärder för alkoholkonsumtion och alkoholrelaterade skador samt aktuella förändringar i de nordiska ländernas alkoholpolitik och alkoholpolitiska system.

Den andra sessionen tar upp narkotikapolitiska strategier på lokalt, nationellt och internationellt plan i och utanför Norden.

PÅGÅENDE PROJEKT

Gränshandel

Esa Österberg (FIN) har med assistans av Björn Lundkvist (S) etablerat ett informationssystem som möjliggör uppföljning av legal gränshandel med alkohol i norra Finland och Sverige. På svenska sidan gäller det Systembolagets butiker i Haparanda, svenska Övertorneå och Pajala, medan det på finska sidan handlar om Torneå, finska Övertorneå, Pello, Kolari och Muonio.

Informationen gäller månatliga uppgifter dels om andelen inköp med svensk valuta i Finland och de svenska inköpens andel av den totala omsättningen, dels om andelen kunder som betalar med utländsk valuta i monopolbutikerna.

Österberg har hittills granskat svenskarnas köpbeteende på den finska sidan. Gränshandeln visade sig vara obetydlig med avseende på den totala konsumtionen och statsfinanserna. För de enskilda butikerna utgör den dock ett tillskott (på den andra sidan gränsen ett underskott) på ca 5-15 procent. Sedan 1990 har svenskarna stått för en ökande andel av inköpen i de finska butikerna. Den svenska skattereformen

1992 och den finska motsvarande reformen 1994 tycks inte ha påverkat inköpsutvecklingen i någon större utsträckning.

Avsikten är att tillämpa det svenskfinska uppföljningssystemet också på handeln mellan Norge och Sverige.

Hur följa utvecklingen i alkoholkonsumtion och alkoholrelaterade skador?

Pågående och framtida alkoholpolitiska förändringar i de nordiska länderna förutsätter god forskningsberedskap och -koordinering. Med detta i åtanke beviljade NAD pol.kand. Sari Hanhinen (FIN) tre månaders lön för utarbetande av en översikt och analys av design och resultat i dryckesvaneundersökningar som utförts i Norden sedan slutet av 1980-talet. Översikten täcker endast studier av den vuxna befolkningen. Arbetet kommer också att omfatta jämförelser med motsvarande studier i några utomnordiska europeiska länder.

Hanhinen utför arbetet vid Alkoholpolitiska forskningsinstitutionen i Helsingfors.

NAD har tagit initiativ till utarbetandet av ett kort surveyinstrument, som omfattar enbart de allra väsentligaste frågorna om alkoholkonsumtion och -skador. Sturla Nordlund (N) ansvarar för planeringsarbetet. Syftet är att instrumentet kunde användas i alla nordiska länder.

Projekt om alkohol och sex i AIDS:ens tidsålder. En tvärkulturell nordisk studie

Bente Træen från Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning (SIFA) i Oslo, beviljades vid NAD-möte 1/94 medel för två projektmöten, vid vilka man skulle dra upp riktlinjerna för ett större nordiskt projekt kallat "Alkohol og seksualitet i AIDS:ens tidsalder. En tværkulturell nordisk studie".

Arbetsgruppen höll sina möten i Uppsala (i april) och i Helsingfors (i juli). Efter mötena har arbetsgruppen ansökt om finansiering till projektet från olika instanser.

I Projekt om alkohol och sex i AIDS:ens tidsålder medverkar forskare Bente Træen, SIFA, (N); professor Elina Haavio-Mannila, Sociologiska institutionen, Helsingfors universitet (FIN); docent Bo Lewin, Sociologiska institutionen vid Uppsala universitet (S) och forskare Katrin Paadam, Tallinn Institute of Urban Research (EE).

I forskningsprojektet skall man studera relationen mellan dryckesbeteende och sexuellt beteende i olika befolkningsgrupper i Estland, Sverige, Finland och Norge. Som forskningsmaterial använder man både kvantitativa och kvalitativa data.

Mias dagbok

Line Nersnæs (N) nordiska evaluering av upplysningsprogrammet "Mias dagbok" är i slutskedet och forskningsrapporten torde bli färdig inom kort. Mias dagbok består av ett alkohol- och drogupplysningsprogram som Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor utarbetat för skolbruk i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Upplysningsmaterialet i Mias dagbok är avsett för elever i årskurs 7 och 8. Materialet är skrivet i form av en dagbok skriven av "Mia", en 15-årig flicka.

NAD-MÖTE 2/94

NAD:s senaste möte hölls den 5 oktober i Oslo. Vid sitt möte beviljade NAD medel till följande projekt:

NAD avsatte medel för rese- och uppehållskostnader i samband med NAT:s redaktionsrådsmöte. Mötet hölls i november 1994 i Helsingfors. I redaktionsrådet ingår psykolog Åsa Guðmundsdóttir (IS), forskare Sturla Nordlund (N), fil.lic. Orvar Olsson (S), docent Juha Partanen (FIN), fil.dr Thorkil Thorsen (ordf. DK) och pol.kand. Christoffer Tigerstedt (FIN).

Forskningsjef Brit Haver, Stiftelsen Bergensklinikkene, Norge, beviljades medel för fyra resor till Stockholm i anslutning till ett projekt om psykopatologins betydelse för behandlingsutfall hos kvinnor med tidiga alkoholproblem. Projektet, som är en 2-årig upp-

följningsstudie, påbörjades medan Brit Haver arbetade i Stockholm vid Karolinska sjukhuset. Projektet fortsätter fram till sommaren 1996.

Cand.phil. Lau Laurson, Center for Rusmiddelforskning, Aarhus universitet, beviljades 6 månaders forskarlön och resor för projektet Nordisk narkotikapolitik i europeisk lys. Projektet är en jämförande studie av de nordiska ländernas narkotikapolitik, speciellt med uppmärksamhet på de nya tendenser som kan skönjas i debatten om narkotikapolitiken. Syftet är att utarbeta hypoteser om det framtida innehållet i de nordiska ländernas narkotikapolitik i ett allt mera integrerat Europa.

Cand.pharm. Anni Steentoft, Retsemedicinsk institut ved Københavns universitet, beviljades ett resestipendium till Oslo i anslutning till ett nordiskt projekt om narkomandödlighet 1991. Forskningsprojektet är en uppföljning av en motsvarande undersökning genomförd 1984-85.

NÄSTA NAD-MÖTE

Följande NAD-möte 1/1995 hålls den 2 mars 1995 i Köpenhamn och NAD-möte 2/1995 den 11 oktober 1995 i Helsingfors.

Ansökningar och skrivelser som skall behandlas på NAD:s möten bör vara sekretariatet tillhanda senast en månad före respektive möte.

NAD beviljar anslag för initiering av nordiskt relevanta forskningsprojekt inom nämndens arbetsområde, i allmänhet max. sex månaders forskarlön, ev. reseanslag. NAD kan också bevilja mötesanslag för nordiska projektgrupper och reseanslag för personer som önskar besöka forskningsmiljöer i ett annat nordiskt land.

Ansökningarna formuleras fritt och sänds till NAD:s sekretariat: Annegatan 29 A 23, SF-00100 Helsingfors, Finland; Tel.: +358-(9)0-6948082, +358-(9)0-6949572. Telefax: +358-(9)0-6949081

NYA PUBLIKATIONER

Under hösten 1994 utkommer NAD med två nya publikationer: *Missbruk*

och tvångsvård och *Social Problems in Newspapers: Studies around the Baltic Sea*.

Publikationen nr 27 *Missbruk och tvångsvård* är redigerad av Margaretha Järvinen och Astrid Skretting i samarbete med Lena Hübner, Birgit Jessen-Petersen, Aarne Kinnunen och Juhani Lehto. Boken innehåller följande artiklar:

Involuntary treatment of people with substance related problems in the Nordic countries, Juhani Lehto

Den bristande motivationen. En litteraturstudie över tvångsvård av rusmedelsmissbrukare i de nordiska länderna, Aarne Kinnunen

Tvång och missbruk – en case-undersökning, Margaretha Järvinen och Lena Hübner

Misbruk og tvang. Synspunkter og holdninger blant leger, Juhani Lehto og Birgit Jessen-Petersen

Tvangsbehandling – symbolpolitikk og paternalisme? Astrid Skretting og Margaretha Järvinen

Publikationen nr 28 *Social Problems in Newspapers: Studies around the Baltic Sea* redigeras av Mikko Lagerspetz, boken kommer att innehålla följande artiklar:

Introduction, Mikko Lagerspetz

Changing world, changing problems: a comparison of Finnish and Estonian press materials, Mikko Lagerspetz and Sari Hanhinen

Alcohol, drugs and crime in the St. Petersburg press, Vyacheslav Afanasyev and Yakov Gilinskij

Changing definitions of the drug problem: an analysis of Polish newspapers in 1985 and the 1990–93 period, Grazyna Światkiewicz and Jacek Moskalewicz

Violent criminality – media construction and reality, Lau Laursen

Alcohol and drugs in Swedish newspapers, Börje Olsson

Social problems in newspapers: concluding remarks, Mikko Lagerspetz

NAD-PUBLIKATIONER

Nr 1. *Arbetslöshet och bruk av rusmedel*: Jyrki Jyrkämä. 1980. (NU A 1980:16)

Nr 2. *Barns socialisation och alkohol*: Rapport från ett nordiskt seminarium 3–5.9.1980 i Esbo, Finland. (NU B 1980:20)

Nr 3. *Alkohol och ekonomi i Norden*: Nordiskt seminarium i Vuoranta, Finland 1–2.9.1980. (NU B 1980:21)

Nr 4. *Kriterier for førtidspension, især om "rusmedelbrugeres" stilling*. Om betingelser og muligheder i Danmark: Asmund W. Born. NORD. 1981. (Upplagan är slut)

Nr 5. *Förtidspensionering av missbrukare – från kriterier till beslut*: Symposierapport. NORD. 1981. (Upplagan är slut)

Nr 6. *Alkohol och drogforskning i Norden – viktiga forskningsområden*. NORD. 1982.

Nr 7. *Behandlingsforskning*. Rapport från nordiskt samhällsvetenskapligt alkoholforskarmöte i Roskilde 31.8.–3.9. 1982. NORD. 1983.

Nr 8. *Kvinnoforskning kring alkohol och droger*: Rapport från ett nordiskt forskarseminarium 1982. NORD. 1983. (Upplagan är slut)

Nr 9. *Cannabis och medicinska skador – en nordisk värdering*: Rapport av en nordisk medicinsk expertgrupp. Kort sammanfattning. NORD. 1984

Nr 10. *Cannabis och medicinska skador – en nordisk värdering*: Huvudrapport av en nordisk medicinsk expertgrupp. NORD. 1984

Nr 11. *Kvinnors bruk av beroendeframkallande läkemedel*: Rapport från ett nordiskt forskarmöte 1984. NORD. 1984

Nr 12. *Ungdomskulturer och uppsökande verksamhet*: Rapport från ett nordiskt forskarseminarium 1985.

Nr 13. *Kvinnor, alkohol och behandling*: En nordisk antologi. Margaretha Järvinen & Annika Snare (red.). 1986. (Upplagan är slut)

Nr 14. *Kvinnoforskning kring rusmedel 2*: Rapport från ett nordiskt forskarseminarium 1986.

Nr 15. *Alkoholbruk och dess konsekvenser*: Rapport från det nordiska samhällsvetenskapliga forskarmötet 1986.

Nr 16. *Women, Alcohol, and Drugs in the Nordic Countries*: Edited by Elina Haavio-Mannila. 1989

Nr 17. *Perspectives on Controlled Drink-*

ing: Edited by Fanny Duckert, Anja Koski-Jännes & Sten Rönnberg. 1989

Nr 18. *Alcohol in Developing Countries*. Proceedings from a meeting; Edited by Johanna Maula, Maaria Lindblad & Christoffer Tigerstedt. 1990

Nr 19. *EG, alkohol och Norden*. Seminarierapport. Red.: Christoffer Tigerstedt. 1990

Nr 20. *Kön, rus och disciplin: en nordisk antologi*. Red.: Margaretha Järvinen och Pia Rosenqvist. 1991. (Upplagan är slut)

Nr 21. *Social Problems around the Baltic Sea*. Report from the Baltica Study. Eds.: Jussi Simpura and Christoffer Tigerstedt. 1992

Nr 22. *Hemlöshet i Norden*. Red.: Margaretha Järvinen & Christoffer Tigerstedt. 1992

Nr 23. *Minor Tranquillizers in the Nordic Countries*. Red.: Elianne Riska & Eckart Köhlhorn & Sturla Nordlund & Kirsten Thue Skinshøj. 1993

Nr 24. *Narkotikapolitik i internationellt perspektiv*. Red.: Astrid Skretting & Pia Rosenqvist & Jørgen Jepsen. 1993

Nr 25. *Familiebehandling innen rusomsorgen i Norden*. Red.: Bente Storm Haugland & Pia Rosenqvist. 1993

Nr 26. *Barnet i alkoholforskningen*. En översikt över nordisk samhälls- och beteendevetenskaplig forskning kring barn och alkohol. Av Nina Edgren-Henrichson. 1993

Nr 27. *Missbruk och tvångsvård*. Margaretha Järvinen & Astrid Skretting (red.) i samarbete med Lena Hübner, Birgit Jessen-Petersen, Aarne Kinnunen & Juhani Lehto. Ut kommer hösten 1994.

Nr 28. *Social Problems in Newspapers: Studies around the Baltic Sea*. Mikko Lagerspetz (ed). Ut kommer hösten 1994.

NAD-publikationerna kan beställas från NAD:s sekretariat: Annegatan 29 A 23, FIN-00100 Helsingfors, Finland
Tel: +358-0-6948082, 6949572; Telefax: 6949081

Kostnader: frivillig porto- och expeditiionsavgift (1 bok 30 FIM, 2 böcker 50 FIM).